

Motion till riksdagen 2011/12:MJ269

av **Helena Leander m.fl. (MP)**

Utsläppsstatistik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån bör få i uppdrag att ta fram ett nytt och mer rättvisande mått över svenskarnas utsläpp av växthusgaser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån bör få i uppdrag att komplettera den nuvarande statistiken över Sveriges utsläpp av växthusgaser med de utsläpp som orsakas av vår konsumtion av varor som tillverkats i andra länder, vår internationella flygtrafik samt vår internationella sjöfart.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i förhandlingarna inom FN:s klimatkonvention bör driva frågan om att den nuvarande statistiken över ländernas utsläpp av växthusgaser kompletteras med statistik över utsläpp från ländernas export och import samt från internationell sjöfart och flygtrafik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva frågan om att EU:s myndigheter med ansvar för statistik bör få i uppdrag att komplettera den nuvarande statistiken över medlemsländernas utsläpp av växthusgaser med statistik över utsläpp från ländernas export och import samt från utrikes sjöfart och flygtrafik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att snabbare publicera statistik över Sveriges utsläpp av växthusgaser och komplettera den årliga rapporteringen av växthusgasutsläpp med en preliminär rapport vid varje halvårsskifte.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Världen står inför en av de största utmaningar någonsin, att på kort tid minska våra utsläpp av koldioxid och andra klimatstörande gaser för att hejda klimatförändringarna. I denna vår kamp mot klockan behövs inte bara kraftfulla åtgärder utan även tillgång till heltäckande utsläppsstatistik av världsklass, så att vi kan se hur det går för oss och ha bästa möjliga underlag på bordet när vi fattar beslut om åtgärder.

Sveriges officiella utsläppsstatistik har idag stora luckor då den bara fokuserar på utsläpp innanför våra gränser. Antalet flygresor svensken företar sig eller mängden utsläpp från den utländska produktionen av våra konsumtionsvaror syns överhuvudtaget inte i våra officiella utsläppstal, vilket ifrågasätts av allt fler.

Idén om att svenskens utsläpp bara är något som sker innanför våra nationsgränser blir alltmer förlegad för varje ny fabrik som flyttar härifrån och varje nytt land svenskarna upptäcker som flygdestination.

Den som menar allvar med klimatarbetet bör rimligen också vilja veta hela vår klimatpåverkan, inklusive utsläppen från vår konsumtion av varor som tillverkats i andra länder och våra internationella resor och transporter. Det är därför dags att modernisera utsläppsstatistiken och skaffa oss en uppdaterad och rättvisande bild av de utsläpp vi genererar.

En mer rättvisande svensk utsläppsstatistik

Idag beräknas Sveriges utsläpp av växthusgaser enbart utifrån de utsläpp som sker inom våra gränser. Enligt officiell statistik från Naturvårdsverket har Sverige minskat sina utsläpp cirka 12 procent från år 1990 till år 2008. Denna metod att mäta utsläppen av växthusgaser följer de regler som de länder som undertecknat FN:s klimatkonvention har åtagit sig att följa. År 2009, inför klimattoppmötet i Köpenhamn och under Sveriges ordförandeskap i EU, reste statsminister Fredrik Reinfeldt och miljöminister Andreas Carlgren runt i världen och framställde Sverige som ett starkt föredöme som brutit sambandet mellan ekonomisk tillväxt och utsläpp av växthusgaser.

Dock ger den officiella statistiken långt ifrån en heltäckande bild av svenskarnas utsläpp, då en stor del av utsläppen lämnas utanför beräkningarna. Granskar man utsläppen mer noggrant framkommer att vi inte alls har lyckats bryta sambandet mellan tillväxt och utsläpp och därmed inte heller är det föredöme statsråden försökte påskina. De utsläpp som lämnas utanför beräkningarna och ger den missvisande bilden är utsläppen från all utrikes sjöfart och flygtrafik, samt utsläppen som uppstår i samband med produktion av varor vi importerar till Sverige. För att ge en rättvis bild ska då naturligtvis också utsläppen från de varor vi exporterar från Sverige räknas bort, men även efter det är gjort blir Sveriges totala utsläpp betydligt högre än vad den officiella statistiken visar.

Professor Kjell Aleklett och andra forskare vid avdelningen Globala energisystem vid Uppsala universitet har beräknat att de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser (räknat i koldioxidekvivalenter) har ökat med cirka 20 procent under perioden 1993–2005 – till skillnad från den minskning på cirka 10 procent som den officiella statistiken uppvisar för samma period.¹ Någon frikoppling mellan klimatpåverkan och ekonomisk tillväxt har alltså inte skett i Sverige.

Den som ignorerar de ökande utsläppen från vår konsumtion av importerade varor och tjänster får bara en begränsad del av helhetsbilden gällande vad Sverige och vår befolkning orsakar för utsläpp. I en allt mer globaliserad värld och globaliserad ekonomi är det inte rimligt att strikt bara se innanför sina egen nationsgränser. Det land som åtnjuter fördelarna av produktionen av varor och tjänster – det vill säga det land som konsumerar dem – bör också skaffa sig en tydlig bild av produktionens baksida: utsläppen. Utrikes sjöfart och flygtrafik ingår som tidigare nämnts inte heller i dagens system att räkna, vilket inte heller är rimligt då dessa utsläpp påverkar det globala klimatet i precis samma utsträckning – eller ännu mer i flygtrafikens fall – som utsläpp som sker inom Sveriges gränser.

Självfallet ska Sverige fortsätta föra statistik över våra utsläpp baserade på den inhemska produktionen, inte minst då våra nuvarande åtaganden inom FN:s klimatkonvention och Kyotoprotokollet förutsätter detta. Vi föreslår därför att Sverige fortsätter ta fram denna statistik och kompletterar den med motsvarande uppgifter om hur vår konsumtion av importerade varor påverkar våra totala utsläpp.

En rad förenklingar är nödvändiga vid de schablonmässiga livscykelanalyser som genomförs för att beräkna utsläppen från vår import. Detta gör att tillförlitligheten blir lägre än beräkningarna av utsläpp från produktion i Sverige, men även om det inte blir helt exakt ger det ändå en bättre bild av vår klimatpåverkan än att blunda helt för stora delar av den.

En mer rättvisande statistik på internationell nivå

Frågan om klimatpåverkan från importerade och exporterade varor och tjänster har inte bara betydelse för Sverige, utan är även av stor betydelse för de internationella klimatförhandlingarna. Beräkningar visar att vissa rika länder skulle öka sina utsläpp med mer än 30 procent om handeln mellan länder räknades med, det vill säga att importen räknas med och exporten räknas bort.² För andra länder, som Kina, ser vi en motsatt bild där deras utsläpp skulle minska med mellan 25 och 30 procent om utsläppsstatistiken baserades på länders konsumtion och inte produktion.³ I nuläget finns det många låsningar mellan de rika Annex 1-länderna och snabbt industrialiserande länder som Kina om vem som borde ta ansvar för vilka utsläpp i de globala klimatförhandlingarna. Här behövs tydlig statistik – fakta på bordet – som enkelt reder ut vilka länder som har ansvar för vilka utsläpp. En komplet-

¹ Dagens Nyheter 14 september 2011.

² Davis and Caldeira, Proceedings of the National Academy of Sciences, 2009, från s. 189 i Den stora förnekelsen.

³ Den stora förnekelsen, Wijkman / Rockström, Medströms Bokförlag, 2011, s. 189.

Fel! Okänt namn på

tering av dagens produktionsbaserade statistik med en ny konsumtionsbaserad statistik skulle kunna lösa några av de låsningarna. Sverige borde vara ett föredöme och införa sådan statistik på ett nationellt plan, och dessutom driva frågan i förhandlingarna inom ramen för FN:s klimatkonvention. Ett rättvist och effektivt klimatarbete på internationell nivå kräver tydlig statistik.

Inom klimatpolitiken är EU en viktig aktör – dels genom sin roll i de internationella klimatförhandlingarna, dels genom sin egen klimatpolitik. Det är av stor vikt att Sverige verkar för att EU i de internationella förhandlingarna tar ställning för en mer rättvisande statistik över utsläppen, som kompletterar nuvarande mätningar med statistik över hur varje lands utsläpp påverkas om hänsyn tas till ländernas import och export. Även EU självt bör komplettera sin egen statistik på motsvarande sätt, och låta det påverka både EU:s totala åtaganden om utsläppsminskningar samt den interna uppdelningen av utsläppsminskningar mellan medlemsländerna.

Långsamt uppdaterad och ofullständig statistik

Ytterligare en brist med dagens utsläppsstatistik är att den uppdateras alltför långsamt. Medan SCB tillhandahåller statistik över den ekonomiska tillväxten varje kvartal, med en månads fördröjning, ges statistik över Sveriges utsläpp av växthusgaser endast på årsbasis och med elva månaders fördröjning.⁴ Detta är en allvarlig brist, av flera anledningar. För det första blir det svårare att mäta effekten och effektiviteten av införda styrmedel för att minska utsläppen om återkopplingen ges sällan och med stor fördröjning. För det andra är det en viktig fråga för demokratin att medier, oppositionen och allmänheten snabbt får tillgång till aktuella data över utsläppen som orsakar mänsklighe- tens kanske största utmaning någonsin. Om en nyanserad, sanningsenlig och uppdaterad debatt ska kunna föras om Sveriges utsläpp och politiska åtgärder för att minska dessa, behöver vi en god statistik om utsläppen. Med tanke på att klimatpolitiska åtgärder i sig kan ta ett tag att få genomslag i utsläppen kan det dröja väldigt lång tid innan åtgärderna kan utvärderas om redovisningen av utsläppen släpar efter knappt ett år. Sverige borde följa Norges exempel med snabbare rapportering av utsläppen och komplettera den årliga rapporte- ringen med en preliminär rapport för utsläpp av växthusgaser vid varje halv- årsskifte.

⁴ Professor Hans Rosling, Dagens Nyheter 3 augusti 2011.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2011

Helena Leander (MP)

Lise Nordin (MP)

Annika Lillemets (MP)

Mats Pertoft (MP)

Kew Nordqvist (MP)

Stina Bergström (MP)

Maria Ferm (MP)